

Brief aan het onderwijs.

Scholieren en studenten school & veiligheid.

Tijdens het congres 25 maart van Stichting School & Veiligheid 'Met alle Respect', spraken leerlingen en studenten zich rechtstreeks uit naar het onderwijs. In deze brief, die zij daar voordroegen, delen zij hun ervaringen met sociale veiligheid: niet vanuit beleid, maar vanuit de dagelijkse realiteit in de klas.

Lotte.

Wij schrijven deze brief vanuit leerlingen uit het funderend onderwijs en mbo-studenten. Graag delen we vandaag onze ervaringen met jullie, het onderwijspersoneel, over sociale veiligheid en welzijn op school en tijdens onze studie. Wij leerlingen en studenten willen jullie graag vertellen wat voor ons wel goed werkt en wat voor ons minder goed werkt. Jullie zetten jullie dagelijks in om goed onderwijs te bieden en daar is sociale veiligheid een noodzakelijke voorwaarde voor. School kan soms een best eenzame plek zijn, daarom is het zo belangrijk dat wij als leerlingen en studenten écht gezien worden.

“School kan soms een best eenzame plek zijn, daarom is het zo belangrijk dat wij als leerlingen en studenten écht gezien worden.”

Jiskje

Hoi, ik ben Jiskje, ik ben zestien jaar oud, bestuurslid bij het LAKS maar bovenal een middelbare scholier die zich soms eenzaam voelt op school. Ik ben niet de enige, er zijn duizenden anderen die hetzelfde gevoel dagelijks ervaren. Dan helpt het als er iemand naar je omkijkt. Dit kan de leraar zijn, de conciërge of zelfs de rector. Een vraag als: "Hoe is het?", "Wat ga je doen dit weekend" of een opmerking als "wat ben je goed bezig" kan iemands dag maken. Dit is niet alleen belangrijk voor leerlingen die die niet lekker in hun vel zitten maar voor iedere leerling. Contactmomenten als deze dragen bij aan een fijne sfeer op school en het gevoel dat je verbonden bent met elkaar.

**“Een vraag als:
“Hoe is het?”
of een opmerking
als “wat ben je
goed bezig”
kan iemands
dag maken.”**

Elijah

Hoi, ik ben Elijah een (V)SO leerling bij SO Drostenburg, via hen volg ik afstandsonderwijs, nadat ik op mijn oude school kwam uit te vallen en 'thuiszitter' werd. Daarnaast ben ik voorzitter van LBVSO, het landelijk leerlingenbelang voor het geheel gespecialiseerd onderwijs, die nu doorgroeit naar LsBX: leerlingen en studenten van 4-27 jr met een ondersteuningsbehoefte, neurodivers profiel of beperking. Ik heb zelf meerdere neurodiverse profielen zoals Autisme, TOS, HB en Dyspraxie en ben slechtziend. Nog een paar zegels erbij en ik kan een gratis pan bij de AH halen. Voor mij en veel leerlingen zoals ik werkt sociale veiligheid en welzijn net even anders.

Het gaat niet alleen om gezien worden, maar of de omgeving begrijpt wat jij nodig hebt om mee te kunnen doen en daarin jezelf mag zijn...

Ik ben gepest om mijn 'anders' zijn... Om hoe ik praatte, of juist eerst niet kon praten want tot m'n 6e was ik non-verbaal... Om hoe ik liep en eruitzag...

**“Het gaat
niet alleen om
gezien worden,
maar of de
omgeving begrijpt
wat jij nodig
hebt om mee te
kunnen doen en
daarin jezelf
mag zijn...”**

Vervolg op de volgende pagina.

Om hoe ik dingen anders deed en begreep... Soms is dat bij onze doelgroep zichtbaar, maar vaak ook niet. Want wij passen ons aan en gaan maskeren, zodat je minder opvalt en je daarmee afscheid neemt van je eigen ik.

Wij gaan gewenst gedrag vertonen in de hoop dat we dan wel geaccepteerd worden en mogen meedoen... Maar dat kost bakken met energie en zorgt ervoor dat je steeds verder van jezelf af komt te staan. Dat blijft bij je, ook op momenten dat iedereen denkt dat het weer goed gaat...

Wij merken ook dat het beeld van het Gespecialiseerd onderwijs vaak niet klopt. Het wordt soms gezien als "het laatste station" of zelfs als "Gekkieschool". Dat voel je, ook als het niet letterlijk wordt gezegd. Daardoor ontstaat er druk om jezelf dubbel zo hard te bewijzen en voel je je 'minder', nog voordat je de kans krijgt om jezelf te laten zien. Terwijl wij net zo goed willen leren en meedoen als ieder ander.

Voor ons zit onveiligheid vaak in dingen die minder zichtbaar zijn. In overvraging, in het steeds moeten aanpassen, het gevoel dat je niet aansluit, in huisvesting, en leeromgeving.

Dat kan ervoor zorgen dat je langzaam uitvalt. Tegelijkertijd zien we ook dat het anders kan. Het verschil zit vaak in iemand die ziet wat er onder gedrag ligt en dit niet beschouwd als 'complex'. Die merkt wanneer iemand zich aanpast, stilvalt of zichzelf voorbijloopt. Niet alleen kijkt naar wat zichtbaar is, maar ook naar wat erachter zit. De wortelkenner die in jou kijkt, die ruimte maakt zodat je mee kan doen en wij met trots onszelf laten zien zonder verbouwingen.

Door deze schoolkrachten komt sociale veiligheid en mentaal welzijn voor ons veilig samen en dat is wat wij nodig hebben.

“Voor ons zit onveiligheid vaak in dingen die minder zichtbaar zijn. In overvraging, in het steeds moeten aanpassen, het gevoel dat je niet aansluit, in huisvesting, en leeromgeving.”

Niek

Hoi, ik ben Gian en ik spreek vandaag namens Niek.
Hoi, ik ben Niek. Ik ben 17 jaar en zit in het VSO.
Ik ben voorzitter van het kernteam van Stem van de VSO leerling en kon er vandaag helaas niet bij zijn. Als leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs willen wij vooral één ding duidelijk maken: zie ons als leerling. Zie ons niet alleen als iemand met een ondersteuningsbehoefte, maar als een jongere met talenten, ideeën en een eigen verhaal.

Zet ons in op ons talent. Onze talenten kunnen pas echt tot hun recht komen wanneer er goed naar onze stem wordt geluisterd en wanneer er een veilige omgeving ontstaat waarin wij kunnen zijn wie we zijn. Ik wil niet dat er al een beeld van mij bestaat voordat iemand mij echt leert kennen.

“Zie ons niet alleen als iemand met een ondersteuningsbehoefte, maar als een jongere met talenten, ideeën en een eigen verhaal.”

Lotte

Hoi, Ik ben Lotte, ik ben 21 jaar oud en bestuurslid bij JOBmbo, maar ook vierdejaars bouwkunde student die zich niet altijd gezien voelt zowel op school als op stage. Samen met mij voelen heel veel studenten zich niet gezien op hun stageplek. Dit kan natuurlijk door het stagebedrijf komen, maar net zo belangrijk is het dat de school de student niet uit het oog verliest tijdens de stage.

Het kan al enorm helpen als er kleine contactmomenten zijn. Even kort inchecken bij de student en vragen hoe hij of zij de stage ervaart en of er ondersteuning nodig is. Dit kan al een kort telefoontje zijn, maar zorgt er wel voor dat de student zich gezien voelt.

Een ander voorbeeld van gezien voelen is de gelijke waardering van mbo-studenten. Nog dagelijks worden wij niet als volwaardige studenten gezien.

Vervolg op de volgende pagina.

Dit is een groot maatschappelijk probleem dat wij helaas niet vandaag kunnen oplossen. Maar we kunnen wel mooie stappen zetten. Informeer studenten bijvoorbeeld al aan de start van hun opleiding over alle mogelijkheden die er wel zijn. Dit kan over het inschrijven bij de organisatie voor studentenhuisvesting gaan, introductieweken en studentenverenigingen.

**“Samen met mij
voelen heel veel
studenten zich
niet gezien op hun
stageplek.”**

Jiskje

Deze gelijke waardering is al eerder voelbaar. Op middelbare scholen merken vmbo-leerlingen namelijk vaak dat hun onderwijsrichting mindere waardering krijgt dan andere richtingen. Het vmbo wordt vaak als ‘minder’ gezien dan andere richtingen, terwijl dit beeld helemaal niet klopt. Toch zorgt deze beeldvorming ervoor dat leerlingen zich minder serieus genomen voelen of het gevoel kunnen krijgen dat ze minder waard zijn. Dit heeft invloed op het zelfvertrouwen en de motivatie van veel leerlingen. Als docent is het belangrijk dat je leerlingen leert zich trots te voelen op hun talenten en onderwijsrichting of opleiding.

**“Als docent is het
belangrijk dat je
leerlingen leert
zich trots te voelen
op hun talenten en
onderwijsrichting
of opleiding.”**

Vervolg op de volgende pagina.

Elijah

Voor leerlingen zoals ik, zit sociale veiligheid ook in hoe er naar ons wordt gekeken en wat er van ons wordt verwacht. Als (V)SO'er merk ik dat er vaak al een beeld is voordat iemand mij echt kent. En dat voel je. In kleine dingen: in hoe er kinderlijk tegen je wordt gesproken, in welke kansen je wel of niet krijgt, of in de verrassing als iets 'wél lukt'. Dit zijn geen losse momenten, maar signalen die zich opstapelen. Waardoor je je afvraagt: word ik hier echt gezien, of alleen beoordeeld op wat iemand denkt dat ik ben? En hoe moet ik dat beeld weer kantelen?...

En dat blijft niet bij een gevoel. Het bepaalt hoeveel ruimte je krijgt, hoe serieus je wordt genomen en of je je plek kunt vinden.

Soms betekent het dat je jezelf inhoudt. Soms dat je over je grenzen gaat om toch mee te kunnen doen... En soms dat je langzaam uit beeld raakt... Niet omdat je niet wil, maar omdat het steeds minder lukt om een van hen te zijn...

Daarom zijn wij blij dat OCW, na goed overleg met LBVSO, zeg gerust drammen ;) een verdiepend onderzoek is gestart naar de beleving van veiligheid op het Gespecialiseerd en Praktijkonderwijs. Want veel van wat hier speelt, blijft nu nog onder de oppervlakte omdat meetinstrumenten en programma's op dit gebied simpelweg niet op ons gemaakt zijn. Tegelijkertijd zien we dat het onderwijs zich positief ontwikkelt richting inclusief onderwijs. Dat betekent dat wat nu in het Gespecialiseerd onderwijs zichtbaar is aan leerlingen, straks overal terugkomt. Niet als iets nieuws, maar als iets wat er al is, en allang in alle scholen had moeten zijn. Daarom helpt het als er ruimte is om elkaar echt te leren kennen, voorbij het eerste beeld...

Want wij komen er niet "bij", we zijn er al. En straks overal.

“Soms betekent het dat je jezelf inhoudt. Soms dat je over je grenzen gaat om toch mee te kunnen doen... En soms dat je langzaam uit beeld raakt...”

Lotte

Maar het allerbelangrijkste is misschien wel: laat leerlingen en studenten hun stem gebruiken. Zorg dat wij ons kunnen uitspreken over de ongelijkheden die wij ervaren.

Alleen door echt naar ons te luisteren en samen in gesprek te gaan, kunnen we stappen zetten om deze ongelijkheden aan te pakken.

“Zorg dat wij ons kunnen uitspreken over de ongelijkheden die wij ervaren.”

Jiskje

Ik ben Jiskje en ik heb soms het gevoel dat ik niet volledig mezelf kan zijn op school, dit geldt zeker niet alleen voor mij maar ook voor zoveel andere leerlingen in het voortgezet onderwijs en het mbo. Kunnen zijn wie je bent is een van de grootste voorwaarden om tot leren te komen. Daarom is het zo belangrijk dat dit bespreekbaar is in de klas. Praat over mentale gezondheid, doe dit ook specifiek bij jongens aangezien daar het taboe nog groter is rondom mentale problemen en emoties. Heb het daarnaast over onderwerpen als seksualiteit en identiteit, discriminatie, racisme en (online) veiligheid. Het is belangrijk dat leerlingen zichzelf kunnen ontdekken en kunnen ontdekken hoe de ander in elkaar zit. Praat met elkaar, in de klas en één op één. Het is logisch dat dit lastig kan zijn, zeker als niet iedereen in de klas wil praten over bijvoorbeeld seksualiteit of racisme of er grote meningsverschillen zijn in de klas.

Hiervoor heeft het LAKS samen met SSV de gespreksleidraad uitgebracht, dit kan je handvatten geven. In ieder geval geldt dat het gesprek met leerlingen niet vermeden kan worden. Het zal uiteindelijk toch gevoerd worden onder leerlingen, het is dan veiliger als dit in de klas gebeurt.

“Het is belangrijk dat leerlingen zichzelf kunnen ontdekken en kunnen ontdekken hoe de ander in elkaar zit.”

Elijah

Ik ben Elijah. Voor mij en veel leerlingen zoals ik is het niet vanzelfsprekend om dit soort gesprekken te voeren, ook al is het nog zo belangrijk. Wat vaak wordt gezien als stil, teruggetrokken of lastig, is voor ons vaak al een vorm van communicatie.

We laten wel iets zien, maar het wordt niet altijd herkend. En dan blijft het stil, terwijl er eigenlijk heel veel speelt. Dat zit niet alleen in gedrag, maar ook in de woorden die we gebruiken. In hoe snel iemand wordt omschreven, en hoe er daarna naar je wordt gekeken.

Soms voelt het alsof je geen leerling meer bent, maar een label die bepaald wie je bent, voordat je jezelf hebt kunnen laten zien... Daarom ontwikkelen wij 'het SignaalKompas inclusief onderwijs'. Met daarin ook een stigma-woordenboekje. Omdat andere woorden zorgen voor een andere blik:

Wij zijn geen 'stoornis', maar een manier van zijn;
Wij zijn niet 'moeilijk lerend', maar we leren anders;
Wij zijn niet 'complex', maar we hebben andere behoeften.
Want woorden bepalen of je ruimte en veiligheid krijgt of dat je jezelf opnieuw kleiner maakt om te passen.

Het mag niet gaan om 'passen', maar wat je voor ons mogelijk maakt zodat wij het beste uit onszelf kunnen halen.

“Soms voelt het alsof je geen leerling meer bent, maar een label die bepaald wie je bent, voordat je jezelf hebt kunnen laten zien...”

Niek

Ik ben Niek en wat voor mij ook belangrijk is, is dat ik mezelf kan zijn op school. Dat we niet bang hoeven te zijn om gepest te worden of buitengesloten. Het helpt enorm wanneer een docent de moeite neemt om ons echt te leren kennen. Dat geeft vertrouwen en zorgt ervoor dat school een veiligere plek wordt. Ik vind het ook belangrijk dat pesten echt serieus wordt genomen. Voor mij betekent dat dat er duidelijke grenzen zijn en dat er wordt ingegrepen. Het moet duidelijk zijn dat pesten niet oké is en dat iedereen zich veilig moet kunnen voelen op school. Duidelijke regels en afspraken helpen mij ook om me veilig te voelen. Als iedereen weet waar ze aan toe zijn, geeft dat rust. Maar het werkt alleen als iedereen zich eraan houdt en docenten daarin hetzelfde handelen.

“Het moet duidelijk zijn dat pesten niet oké is en dat iedereen zich veilig moet kunnen voelen op school.”

Lotte

Ik ben Lotte en ik heb behoefte aan een toegankelijk en inzichtelijk vertrouwensnetwerk. Vaak is het vertrouwensnetwerk op scholen en mbo-instellingen goed geregeld, met een duidelijk beleid, maar weten wij leerlingen en studenten hier veel te weinig over. We willen weten bij wie we terecht kunnen, wat de stappen zijn als we contact opnemen met een vertrouwenspersoon en wat er met onze informatie wordt gedaan. Voor ons helpt het als docenten en ander schoolpersoneel benaderbaar zijn en ons laten merken dat we bij ze terecht kunnen met onze vragen, zorgen of problemen.

Wanneer we het gevoel hebben dat er naar ons geluisterd wordt en dat we serieus genomen worden, durven we sneller iets te delen. Een goede vertrouwensband met onderwijspersoneel zorgt ervoor dat we ons veiliger voelen.

“Voor ons helpt het als docenten en ander schoolpersoneel benaderbaar zijn en ons laten merken dat we bij ze terecht kunnen met onze vragen, zorgen of problemen.”

Niek

Sociale veiligheid voelt voor iedere leerling anders, maar één ding is voor ons allemaal belangrijk: het gevoel dat je jezelf mag zijn. Dat je naar school kunt gaan zonder bang te zijn om gepest, buitengesloten of niet serieus genomen te worden. Wanneer een docent of andere medewerker ons echt ziet en de moeite neemt om ons te leren kennen, geeft dat vertrouwen en een gevoel van veiligheid.

Voor ons is sociale veiligheid dus niet alleen een regel of beleid, maar een gevoel. Het gevoel dat je gezien wordt, dat je mag zijn wie je bent, dat er naar je geluisterd wordt en dat de mensen om je heen samen zorgen voor een veilige plek om te leren, te groeien en je toekomst op te bouwen.

“Wanneer een docent of andere medewerker ons echt ziet en de moeite neemt om ons te leren kennen, geeft dat vertrouwen en een gevoel van veiligheid.”

Jiskje

Al met al, wees nieuwsgierig naar ons, waarom we ons gedragen zoals we doen. We snappen het, we zijn jong en soms best ingewikkeld! Ga het gesprek met ons aan en we denken graag mee. En het belangrijkste zie ons!

“Het belangrijkste: zie ons!”

Elijah

LBVSO
LeerlingenbelangVSO

LsBX
Leerling belangenvereniging

Wij zien u. En u ziet ons, als leerlingen en studenten van vandaag...maar vooral als de generatie die morgen uw samenleving draagt. Want hoe er vandaag naar leerlingen en studenten wordt gekeken, bepaalt wat veiligheid op school werkelijk betekent. Niet op papier. Maar in de klas. In de gang. In het moment waarop iemand wél of niet wordt gezien. En geloof ons... leerlingen vergeten veel. Maar ze vergeten nooit wie hen serieus nam en er was. Die wordt trots besproken op verjaardagen tot aan de bejaardenbingo.

Met alle respect...veiligheid begint niet bij regels alleen. Met alle respect...veiligheid ontstaat waar elke leerling ertoe doet. Niet alleen degene die het makkelijk redt, maar juist ook degene die minder zichtbaar is. Met alle respect...waar verschillen geen probleem zijn om op te lossen, maar realiteit zijn om mee te werken. Waar ruimte is. Waar aandacht is. Waar verantwoordelijkheid wordt genomen door iedereen die vandaag in deze zaal zit. Dat is sociale veiligheid. En dat begint niet morgen. Dat begint hier. Vandaag. Met ons allemaal. Met alle respect voor wat er al gebeurt... Maar ook met de opdracht om scherper te kijken, eerlijker te luisteren en moediger te handelen. Want als er één ding blijft hangen vandaag, laat het dit zijn: met alle respect: sociale veiligheid is geen beleidsthema. Het is de dagelijkse realiteit van elke leerling.

En die ligt in onze handen.

“Sociale veiligheid is geen beleidsthema. Het is de dagelijkse realiteit van elke leerling.”

Bedankt voor uw aandacht.

Elijah, Lotte, Jiskje en Niek